

Noora

Hautta

**HUIJARISYNDROOMASTA
HUOLIMATTA**

Johanna Elomaa

kangas

Johanna Elomaa

Noora Hautakangas

Huijarisyndroomasta
huolimatta

#huijarisyndroomastahuolimatta

BAZAR

Kirjailija on saanut tukea Suomen tietokirjailijat ry:ltä.

Otteet sivulla 186 kirjasta

Karita Palomäki: *Kuhiseva mieli – nainen ja ADHD* (Bazar, 2024).

ENSIMMÄINEN PAINOS

© JOHANNA ELOMAA, NOORA HAUTAKANGAS JA BAZAR KUSTANNUS 2025

BAZAR KUSTANNUS ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

LÖNNROTINKATU 18 A, 00120 HELSINKI

ISBN 978-952-403-856-0

KANNEN SUUNNITTELU: SATU KONTINEN

TYPOGRAFIAN SUUNNITTELU: SATU KONTINEN

TAITTO: JUKKA IIVARINEN / TAITTOPALVELU VITALE

TUOTETURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TIEDUSTELUT:

TUOTEVASTUU@BAZARKUSTANNUS.FI

PAINETTU EU:SSA

*Omistan tämän kirjan rakkaimmilleni – perheelleni, joka on
sydämeni tukipilari ja sieluni koti.*

– Noora

Sisällys

KIRJAILIJAN ALKUSANAT	9
-----------------------------	---

Esinäytös	13
Huijari nostaa päätään – Case Ellinoora	14
Lapsuus – tyttö joka tahtoi olla veljensä	19
Misseys – missi joka ”huijasi” itselleen kruunun	31
Uusi nousu – ”sä olitkin ihan smartti tyyppi”	42
Salamarakkaus – kaatuneilla kirppiksilläkin on tarkoituksensa ..	49
Reloven syntyy – lumikengillä läpi suojalumen	56
Pandemia – universumista huolimatta romahdin	64
Lentoasema – ei edes taivas rajana	71
Työriippuvuus – kun työ kiittää ohituskaistaa	77
Kehonkuva – oikotiellä onneen ja kapeampiin reisiin	82
Julkinen esiintyminen – miks ne muka tahtoo tällaisen sählän?	89
Jännittäminen – toimintasuunnitelma jäätymisen varalle	96
Itsensä johtaminen – jos en hallitse minua, en hallitse muitakaan	101
Korostunut vaatimattomuus – ne tahtovat takuulla vain kiintiökierrättäjän	112
Riittämättömyys – mieluummin överit kuin vajarit	117
Ankaruus – hei sinä siellä peilissä, voisiko vähempi riittää?	125
Palaute – sen oli varmaan pakko sanoa noin	131
Kun ylitin itseni – Case Sanna Marin	137
Taivaanlahjat – huijarin nousu myrkyllisissä parisuhteissa	141
Erityisherkkyyys – tuntosarvet tauotta sojossa	148

Aallonpohja – itken yksin autossa kun kukaan ei näe	154
Merkilliset kohtaamiset – viestejä laventelipeltojen enkeleiltä...	162
Parisuhdetaantuma – miten palauttaa perhoset vatsaan?.....	170
Sosiaaliset tilanteet – olenko ainoa ihminen huoneessa?.....	175
ADHD vai ADT? – ymmärrys itsestäni kasvaa	184
Hyperfokus – kun muu maailma katoaa	191
Avaimet menestykseen – asenne on kompassin keskiö	197
Unelmat toteen – oksu kurkussa tekee toisinaan hyvää	203
Takaisin lumikengille – Case Rue Madame	207
Kuka minä olen? – sipulin kuoriminen saattaa itkettää.....	210
Vielä yksi juttu Ellinoorasta – ja muita auttavia ajatuksia huijarille.....	216
 LOPPUSANAT.....	218
INSPIRAATIOTA JA LISÄLUKEMISTA.....	220
BAZARIN KUSTANTAMAT HIDASTA ELÄMÄÄ -KIRJAT..	222

KIRJAILIJAN ALKUSANAT

Sain reilu vuosi sitten pyynnön kirjoittaa tämä kirja. Hidasta elämää -sivuston toisen perustajan Sanna Wikströmin alustus oli yksinkertainen: *Noora Hautakangas ja huijarisyndrooma*. Päätökseni syntyi tiivistyksen pohjalta nopeasti.

Tunsin Nooraa hieman etukäteen ja tiesin heti, että tästä tulisi hieno projekti. Sellainen huipputyyppi! Mutta sitä en tiennyt, että senkaltainen supernainen kuin Noora Hautakangas kärsi huijarisyndroomasta. Se tuntui uskomattomalta. Paloin halusta kuulla Nooran tarinan.

Tapaamisissamme kävi ilmi, että meitä yhdisti moni asia, kuten herkkyyys, tapa nähdä maailmaa ja kantaa sitä toisinaan harteillamme. Haastatteluhetkissä oli läsnä lämmin energia, syviä ajatuksia, naurua ja itkujakin. Elämää. Hetket jäivät pitkäksi aikaa mieleen.

Olin luultavasti rasittavuuteen saakka se haastattelija, joka huudahti joka väliin, että ”Mä niin tiedän ton tunteen!” Pahoittelut, se kertoo vain innostuksesta ja ymmärryksestä. Siitä, että näin toisen ihmisen.

Kiitos suurenmoinen Noora. Olet inspiroiva, rohkea ja poikkeuksellinen nainen. Raivaat tietä meille kaikille epävarmoille tyypeille ja näytät teoillasi ja sanoillasi, mistä oikeudenmukaisuudessa on kysymys. Asenne todellakin ratkaisee!

Kiitos myös kauniista runoistasi, jotka kaivoit muistojen arkuis-tasi ja joita jaat nyt lukijoiden kanssa.

Nooran kasvutarinan lisäksi kaipasimme kirjan sivuille ihmistä, joka näkisi huijarisyndrooman asiantuntijan vahvojen linssien läpi. Otin yhteyttä Satu Pihlajaan, joka on erikoispsykologi ja integratiivinen psykoterapeutti. Pihlaja on tehnyt myös työnhajausta ja valmennusta.

Hän on tutkinut mielen manipuloimista yhdessä psykologi Nina Lyytisen kanssa teoksessa *Tunnista manipulointi ja löydä omat rajasi*. Pihlaja vannoo tieteen ja tutkimusten nimeen ja on tunnistanut huijarisyndrooman kasvavana ilmiönä asiakastyössään.

Terminä huijarisyndrooma on suhteellisen tuore. Sen kehitti psykologi, terapeutti ja tutkija Pauline Rose Clance 1970-luvun Yhdysvalloissa kuvaamaan terapiaryhmissä hoitamiensa naisten ongelmia: vahvaa osaamattomuuden kokemusta, joka ei sovi yhteen todellisuuden tai ympäristön palautteen kanssa. (Mitä enemmän ilmiöstä on puhuttu, sitä enemmän sitä on havaittu kuitenkin myös miesten parissa.)

Suomessa huijarisyndrooma on noussut keskusteluihin koulutustason nousun ja maaseudulta kaupunkiin muuttamisen myötä. 1970-luvulla ja sen jälkeen syntyneet lapset ovat usein vanhempiaan koulutetumpia. Asiantuntijamme Satu Pihlajan mukaan se voi olla syy siihen, miksi tämän päivän keski-ikäisten pariin on rakentunut ajatus: *Miten minä voin osata tällaista, kun perhepiirissä kukaan muukaan ei ole osannut?*

Huijarisyndroomaa tutkitaan edelleen. Vaikka kyseessä ei ole lääketieteellinen diagnoosi, ilmiö on pystytty oireiden perusteella tunnistamaan pysyväksi tavaksi ajatella itsestä. Se voi esiintyä eri elämänaloilla, mutta työrintamalla se nousee vahvimmin esiin.

Kiitos Satu Pihlaja, että avaat tulevilla sivuilla huijarisyndroomaa asiantuntijan näkökulmasta.

Ennen kuin päätän puheeni ja annan vuoron teoksen tähdelle, haluan kiittää sinua, joka pitelet kirjaa kädessäsi tai kuuntelet korvanapeissasi. Toivon, että matka on sinulle yhtä antoisa ja oivalluttava kuin se on ollut minulle.

Elokuussa 2025

Johanna Elomaa

Tämä kirja on sinulle, joka kannat sisälläsi suuria unelmia, joiden vierellä kulkee epävarmuuden ääni – hiljainen mutta itsepintainen kysymys: Riitänkö minä?

Tämä tarina on sinulle, joka katsot itseäsi joskus epäluulolla, vaikka sydämesi jo tietää, että sinusta on suurempaan kuin arvaatkaan.

Tämä tarina on sinulle, joka etsit itseäsi aina uudelleen ja pysähdyt elämän mutkiin kysymään: Kuka minä oikeastaan olen?

Tämä tarina on sinulle, joka et vielä tiedä mihin olet matkalla – mutta tiedät, että matka on tärkeä. Joskus täytyy uskaltaa ajelehtia, jotta löytää uuden suunnan. Joskus suunta löytyy harha-askeleista, pysähtymisestä, hiljaisuudesta.

Elämä ei ole suora viiva eikä valmis kartta. Se on polku, jonka varrelle mahtuu niin eksymisiä kuin löytämiäkin. Kartta, jonka voi piirtää aina uudelleen – kunhan kynä pysyy omassa kädessä.

Juuri siksi tämä tarina on myös kutsu sinulle:

Ole rohkeasti piirtäjä.

Ole keskeneräinen.

Ole sinä.

Esinäytös

Ikkunoissa roikkuu silkkipaperista taiteiltuja vaaleanpunaisia ru-setteja. Katossa kiehnää näyttävissä nipuissa pastellinsävyisiä ilma-palloja. Polaroid-kuvissa poseeraa laulaja, joka on kertonut ihailevansa meitä. Tahtoneensa kumppanikseen juuri meidät. Ulkona kiemurte-lee yli sadan metrin jono ja taivas on kirkas ja unenomainen.

Minä seison kauniissa liiketilassamme ja katselen ihmismassaa ympärilläni. Kuuntelen kiviseinien kätkemää, pirskahtelevaa puhetta. Naurua, intoa, iloista porinaa. Kaikki on täydellistä.

Silti.

Miksi juuri minä seison tässä? Kaiken keskellä.

Eikö se lopulta keksinyt ketään muita?

Tilamme on liian pieni. Me olemme liian pieni.

Se varmaan ajattelee, että mä olen nolo. Miten minä voin johtaa täl-laista yritystä? Sähellän liikaa. Höpsöjä kommentteja.

Vastasiko se edes viimeisimpään viestiini? Se ei luultavasti tiennyt miten sanoa, että tahtoisin perua koko homman.

Sydämen syke temppuilee ja hengitys muuttuu pinnalliseksi.

Minun olisi pitänyt hakea vähintään se kakku. Kakun kanssa tästä olisi voinut tulla jotain. Kakku olisi ollut se kaivattu X factor. Kakulla oli-sin voinut näyttää, että osaan laittaa hyvällä tavalla överiksi. Juuri överit erottavat minut muista. Teen hitosti töitä.

Unohda se kakku.

Mies kuiskasi jälleen järkeä korvaani.

Tämä riittää.

Heilautan kättäni sisään astuvalle ystävälle ja hymyilen työntekijöil-leni. Muodostan sormillani sydänkuvion. Käänän vitriinissä vinossa seisovan vaaleanpunaisen leivoksen oikeaan asentoon.

Ole läsnä. Ole läsnä.

Nauti.

Pysähdy.

Katso ympärillesi.

Älä anna tämän mennä ohi.

Kaikki on täydellistä.

Me osaamme tämän.

Silti se on vahvasti läsnä. Se on astellut sisään jo aamusta. Katsellut ympärilleen ja nauranut partaansa. Tunnen, miten se laahustaa nyt luokseni. Sen ei tarvitse esitellä itseään, olemme tuttuja jo entuudestaan. Se koputtaa inhottavalla sormellaan olkapäästäni ja seisoo kuolleessa kulmassa. Niin että tuskin erotan sen äärirajoja. Mutta siellä se on. Jakunhelmaani kiinnittyvä varjo, jota kukaan muu ei koskaan erota. Valo ja kupliva elämä minussa peittävät sen alleen. Mutta minä tiedän, että se on siellä. Aina se on siellä. Samalla asialla.

Kunpa kaikki olisi jo ohi. Mikään ei ole täydellistä. Pian joku sanoo ääneen sen, mitä varjo kuiskii korvaani: kaikki on onnenkantamoista. Taas kerran pelkkää valtavaa vahinkoa.

Huijasin kaikkia. Ja herranjumala, jonain päivänä minä jään vielä kiinni.

HUIJARI NOSTAA PÄÄTÄÄN

- CASE ELLINOORA

Alkukesästä 2024 Aino-Kuutamo Uusitorppa levy-yhtiö Warner Musicilta otti minuun yhteyttä. Hän kysyi, kiinnostaisiko yritystämme Relovea yhteistyö laulaja Ellinooran kanssa. Olin täpinöissäni. Totta kai meitä kiinnosti. Ellinoora vaaleanpunaisine tyllihameineen ja hattaramaisine levynkansineen istuisi meille kuin vintage-vaate minulle.

Kesälomien jälkeen artisti soitti minulle itse ja hehkutti, miten iloinen oli siitä, että juuri me ryhdyimme yhteistyöhön hänen kanssaan. Hän oli pitänyt yrityksestämme alusta saakka ja asioinut liikkeissämme säännöllisesti. Hänellä oli samanlainen arvopohja ja visuaalinen maailma kuin meillä. Elämissämme ja ajatuksissamme oli paljon yhtymäkohtia. Ellinoora oli puhunut julkisesti unelmien tavoittelusta, uupumuksestaan ja siitä, ettei ollut yhtä oikeaa tapaa elää elämäänsä. Hän oli uhrannut paljon uransa tähden, ja kaikki se oli koskettanut minua vahvasti. Myös minä olin joutunut luopumaan paljosta, jotta unelmallani olisi tilaa ja happea.

Ellinoora tahtoi tehdä kanssamme jotain erilaista. Jotain erityistä. Hän halusi järjestää Tampereen Nokia Arenalla suurkonsertin ja lanseerata sen näyttävästi yhteistyössä Reloven kanssa. Keikka olisi vasta syksyllä 2025, mutta Tampereen-liikkeemme toimisi konserttiin liittyvän markkinointitempauksen näyttämönä. Me toisimme ihmiset ja Ellinooran yhteen ja mahdollistaisimme fanitapaamisen laulajatahden kanssa. Areenakonsertti ja Ellinooran vaaleanpunainen maailma eläisivät kalenterivuoden ajan vahvasti Relovessa.

Muusikon tähdittämä starttitapahtuma järjestettiin Tampereella lokakuussa 2024. Oli valtavia vaaleanpunaisia rusetteja ja ilmapallokimppuja. Stereoista soivat Ellinooran kappaleet ja laulajan pastellisävyisiä vaatearteita roikkui rekeissä myytävinä. Ulkona kiemurteli puolentoista tunnin mittainen jono liikkeeseen.

Vaikka miljöö oli kuin unelma, juuri ennen tilaisuuden alkua minuun iski tuttu ajatus. Jotain puuttui. Sain päähäni, että minun pitäisi hakea tarjolle pramea kermakakku – niin että tila ja tilaisuus olisivat varmasti tarpeeksi vaikuttavat ja tähden arvoon riittävät.

Olin yhteydessä ensin omaan Tampereen-leipomoomme ja kysyin, ehtisikö leipuri taikoa pika-aikataululla jättikakun. Sen jälkeen soitin muihin lähileipomoihin. Esitin saman absurdin toiveeni noutaa monikerroksinen kermakakku muutaman tunnin sisällä. Se

osoittautui tietenkin aikataulullisesti mahdottomaksi, ja jouduin nielemään turhautumiseni. Kuuntelemaan jälleen miestäni, joka vakuutti minulle, että kaikkea oli varmasti tarpeeksi. Kaikkea oli riittävästi.

Mutta mikä oli tarpeeksi minulle? Mikä riitti? Minun standardini ovat nimittäin poikkeuksetta turhankin korkealla.

Joka tapauksessa kermakakku jäi aikataulupaineen takia saamatta. Onnistuin silti viime metreillä hankkimaan kakun korvaavia mini-leivoksia, jotka paikkasivat osittain mielessäni rakoilevaa täydellisyden illuusiota. Kakkusista huolimatta jäin kaipaamaan vielä jotain. Kukaan muu tuskin jäi. Olimme luoneet upean miljöön kaikkine hörsöineen ja tarjoiluineen.

Sama kuvio toistuu minussa jatkuvasti. Lamaannuttava epävarmuus valtaa mieleni projektin loppumetreillä. Kun h-hetki lähestyy ja kierrokset kovenevat, tavalla tai toisella minä romahdan.

Olen aina uskonut yritykseemme satakymmenenprosenttisesti. En epäile konseptiamme enkä tiimiämme, mutta epäilen itseäni. Kerta toisensa jälkeen olen vakuuttunut siitä, ettei lopputulos ole riittävä. Etten ole tehnyt tarpeeksi. Jokin kaiken kruunaava elementti puuttuu. Arvostus itseäni ja työtäni kohtaan horjuu. On miltei mahdoton nauttia saavutuksista, kun pelkää lakkaamatta sitä, milloin korttitalo romahtaa.

Sellainen on ympärilläni oleville ihmisille hämmentävää. Kun muut ajattelevat, että kaikki on vihdoinkin valmista, kaikki on upeaa ja täydellistä, minä säntään intoa puhkuen paikalle ja saan päähäni viime hetken idean kymmenkerroksisesta kermakakusta.

Onneksi läheiseni ja tiimini tuntevat minut jo niin hyvin, että he uskaltavat puuttua asiaan.

Noora hei, riittää jo. Kaikki on täydellistä.

On sitten eri asia, uskonko minä heitä.

Kun rakensimme kesällä 2024 Tampereelle Ellinooran näköistä visuaalista maailmaa, mietin lakkaamatta, onko tässä jokin väärinymmärrys. Olemmeko *me* millään lailla riittäviä tähän? Mitä jos kaikki huomaavat, että olemme tämän mittakaavan yhteistyöhön yrityksenä aivan liian pieni? Ei meitä voi ottaa tosissaan.

Sitä vastoin olisin voinut ajatella, miten suurenmoista: me saamme tehdä tällaisen tempauksen tällaisen tähden kanssa. Miten pitkälle me olemmekaan päässeet!

Olisin voinut muistuttaa itseäni siitä, että Ellinooran tiimi otti minuun itse yhteyttä. Hän tahtoi tehdä kampanjan nimenomaan meidän kanssamme. Brändimme ja arvomaailmamme olivat hänen kanssaan täydellinen pari. Silti kampanjan ulostulon hetkellä päädyin epäilemään kaikkea. En uskonut, että olin tarpeeksi hyvä. En ollut ajatellut kaikkea riittävästi. En mitenkään voisi yltää tähtiartistin tasolle.

Alkusyksystä, kun Ellinoora ei ollut vastannut johonkin viestiini pariin vuorokauteen, olin varma, että hän tiimeineen mietti tahollaan, miten kertoa minulle, että yhteistyötä ja koko kampanjaa tuli vielä puntaroida. Tuttuun tapaan olin luonut päässäni valmiin käsikirjoituksen ja kulkenut hyvin pitkälle asioiden edelle.

En ollut tarpeeksi ammattitaitoinen seisomaan kampanjan takana.

Kaikki oli ollut silkkaa tuuria.

En ollut ansainnut tätä.

Olin huijannut kaikkia.

Erikoispsykologi Satu Pihlaja määrittelee huijarisyndrooman seuraavanlaisesti:

Huijarisyndrooma ei ole sairaus tai diagnoosi vaan ajatusvinouma, joka johtaa tietynlaiseen toimintaan ja vääristyneeseen ajatusmalliin.

Huijarisyndroomasta kärsivä ihminen ei kykene sisäistämään omia kykyjään tai saavutuksiaan, vaikka ulkoisia todisteita näistä olisikin. Ajattelu on vääristynyttä siten, että ihminen kuvittelee saavuttaneensa asemansa huijaamalla muita ja pelkää jatkuvasti todellisen huonommuutensa paljastuvan.

Tyypillisiä ”huijarin” kokemuksia ydinajatuksia:

- Olen huono.
- En osaa.
- En pysty.
- Muut vain kuvittelevat, että osaan.
- Asiat vaativat minulta enemmän ponnisteluja kuin muilta.
- Selvitäkseni joudun tekemään järjettömän määrän työtä.
- Kaikki on ollut valtavaa tuuria.
- Olen jotenkin onnistunut huijaamaan muita.
- Saatan paljastua milloin tahansa.

Lapsuus

TYTTÖ JOKA TAHTOI OLLA VELJENSÄ

Olen varttunut Etelä-Pohjanmaalla, Soinin kunnassa, jossa on 2 000 asukasta. Minulla on rakastavat vanhemmat ja minua kahdeksan vuotta vanhempi veli Raine.

Asuin lapsuuteni vanhassa rintamamiestalossa, jossa vanhempaini pitävät kotia edelleen. Aikoinaan, kun talo oli vielä isovanhempieni, tontti toimi maatilana. Sen jäänteinä meillä oli vanha navetta ja laajat tilukset eläimille. Elin varhaiset vuoteni varsinaista pikkutytön unelmaa ankojen, kanojen, koirien ja myöhemmin ponien ja hevosten keskellä.

Talomme oli sen verran periferiassa, että harrastukset ja ystävät olivat aina kaukana. Eläimet olivat minulle henkireikä ja ne korvasivat ihmisiä, kerhoja ja tanssitunteja.

Olin kahdeksanvuotias, kun vanhempani ottivat huostaan kaltoin kohdellun Mööbeli-nimisen gotlanninrusssponin. Muistan edelleen kesäpäivän, kun poljin pyörällä koulusta kotiin ja näin keskellä pihaa liekaan laitetun ponin. Pienen tytön silmissä näky oli unenomainen. Vaikka Mööbeli oli meille tullessaan räjäjäinen, aliravittu ja piestykin, ikioma poni oli kahdeksanvuotiaalle tytölle satumainen onnenpotku.

Mööbeli oli vanterra ja jästipäinen poni, jota rakastin koko pienen sydämeni pohjasta ja joka asui meillä, kunnes jalkapohjani hipoivat ratsastaessa maata. Poni myytiin ajan hengen mukaan Keltaisessa Pörssissä. Se haettiin jämsäläiselle lammastilalle, missä se sai kaverikseen islanninhevosen. Kuulin, että Mööbeli eli hyvää elämää vielä

kaksikymmentä vuotta sen jälkeen, kun meidän tiemme olivat erkaantuneet.

Keltainen Pörssi oli jälleen ahkerassa syynissä, ja pian Mööbelin luovutuksen jälkeen haimme äitini kanssa Pieksämäeltä angloarabiruunan, joka maksoi 8 000 markkaa.

Porsku eli Paroni oli upea hevonen, joka eleli kanssamme nelisen vuotta. Siihen saakka, kunnes siirryin lukioon toiselle paikkakunnalle ja hevonen myytiin. Sekä Mööbeli että Paroni tekivät minusta itenäisen, fyysistä työtä tekevän nuoren naisen, joka oppi hevosia hoidaessaan kantamaan tärkeää vastuuta.

Ala-asteella koulumatkaa kertyi suuntaansa kolmisen kilometriä. Kesäisin taitoin matkan jalkaisin tai pyörällä. Talvisin tietämme ei huollettu, ja se oli kupera ja jäästä peilikirkas. Toisinaan hiihdin kouluun, mutta toimivin kulkupeli jäisellä tiellä oli potkukelkka. Isäni teki minulle kengän pohjaan asennettavan hokin, jossa oli pitkä piikki. Sen avulla sain kelkkaan vauhdit ja matka sujui riva-kammin.

Kun siirryin yläasteelle Soinin keskustaan, matkaa oli jo kahdenkymmenen kilometrin verran ja sen sai kulkea koulubussilla. Tuoloin pihassamme oli myös Suzuki PV, ja huristelin Soinin keskustaan, kouluun tai treffeille usein myös mopolla. Muistan, miten sortseilla ajaessa sääret olivat aina kipeillä rakoilla, kun mopon putkisto kuumeni kilometrien edetessä.

Toisaalta harmitti, että kaikki oli kaukana, mutta samalla oli iha-naa asua perähikiän pumpulissa, täysin omassa rauhassa.

Samanikäisiä tyttöjä asui seudulla suhteellisen vähän. Ala-asteella meitä oli luokalla neljä, koko koulussa kaksikymmentä. Yläasteella vähän enemmän.

Minulla on aina ollut kavereita, ja olen tullut nuoresta saakka toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Silti pienelläkin paikkakunnalla, tai

ehkä juuri siitä syystä, jonkinlainen kyräily tai kateus nosti tyttöjen kesken päätään.

Pienessä Soinin kylässä asui puolisen tusinaa hevostyttöä: rakastimme hevosia ja harrastimme intohimoisesti ratsastusta.

Olimme vasta yläasteen aloittaneita tytönvasoja, kun ratsastusrinkimme muut tytöt alkoivat käyttäytyä omituisesti eivätkä enää pyytäneet minua kanssaan ratsastamaan tai läheisille hevostalleille. Jälkikäteen pohdin, johtuiko se siitä, että piirit olivat niin pienet ja kaikki tiesivät, että minulla oli kotipihassa ikioma hevonen.

Muistan edelleen hetken, kun tytöt ratsastivat tallihevosilla pihamme. Oli kirkas kesäpäivä ja rintamamiestalomme edessä kasvavat rauduskoivut olivat kirkkaanvihreässä lehdessä. Lehdet kahisivat tuulella ja kesäloma oli vasta alkamassa. Seisoin pihassa, kun tytöt hevosineen lähestyivät minua. Ilahtuin, kunnes he seisahtuivat matkan päähän ja alkoivat naureskella keskenään. He nauroivat minulle. Tunnelma oli äkkiä eriarvoinen. Minä seisoin yksin pihalla ja muut tytöt katselivat minua rintamassa hevostensa selästä. Kukaan heistä ei sanonut minulle mitään. En muista, sanoinko minä heille mitään. Mutta kotipihassani, minun reviiirilläni he katsoivat minua alaspäin ja osoittivat hiljaisella käytöksellään, etten kuulunut enää heidän joukkoonsa. Lopulta he ratsastivat pois ja jokin sisälläni mureni.

Tämän tapauksen jälkeen suuntasin kyllä vielä talleille, mutta asetelma muuttui sellaiseksi, että menin sinne ainoastaan luomaan lantaa, hoitamaan hanttihommia. Tytöt olivat minua vanhempia ja tekivät hyvin selväksi, etten ollut enää osa porukkaa. Olin ulkopuolinen.

Toinen varhainen kokemus ulkopuolisuuden tunteesta liittyy erääseen ala-asteen opettajaani ja musiikkitunteihin.

Kyseisellä opettajalla oli omat suosikkioppilaansa, enkä minä kuulunut heihin. En ole kummoinenkaan laulaja, pysyn nuotissa

korkeintaan karaoketasolla. Koulun kuorossa kaikilla oli silti pienet soolo-osuudet, ja olin innoissani omastani.

Lukukauden ensimmäisissä harjoituksissa opettaja ilmoitti kuitenkin kovaan ääneen ja kaikkien kuullen, että *Noora voi sitten laulaa muiden mukana. Sinun ei tarvitse laulaa yksin.* Olin ainoa, joka ei saanut omaa soolovuoroaan. Ja kun on haavoittuvassa iässä ja vertailee itseään muihin, tuollaiset sanat kiinnittyvät mielen seinämiin.

Vasta hiljattain olen pohtinut, ovatko nämä kokemukset vaikuttaneet osaltaan siihen, että vielä aikuisiällä tunnen monissa tilanteissa olevani ulkopuolinen.

Vanhempani ovat aina olleet hyvin työorientoituneita. Työn ja ahkeruuden merkitystä on korostettu. Isä teki viikot tiiviisti metsurin töitä ja vietti viikonloput metsällä jahdissa. Äidillä oli kiire huolehtia työnsä ohella kodista ja meistä lapsista. Se johti myös siihen, että koko perheen kesken vietetyt yhteiset hetket jäivät lapsuudessa paikoin vähiin. Rakkautta ja turvaa oli, mutta niistä huolimatta olin nuoresta saakka toisinaan omillani. Aikuisten työt ja velvollisuudet kiilasivat monessa kohdin muun ohi.

Isä sairasteli lapsuudessani paljon. Metsurin kroppa oli koetuksella ja unensaanti herkillä. Kotona tuli hipsutella hiljaa, jotta isä saisi nukuttua. Muistan murehtineeni isän kuntoa jo pikkutyttönä.

Kun olin kahdeksanvuotias, äitini aloitti opiskelut. Hän työskenteli mielenterveyshoitajana ja erikoistui nyt työterveyshoitajaksi. Hän opiskeli tiiviisti puolitoista vuotta, pääosin kotoa käsin.

Äidin opiskellessa ja isän sairastaessa otin kotona emännän roolia. Siivosin, tein ruokaa ja varmistin muutenkin, että arki rullasi. Huolehdin kotitöistä ja olin vanhemmilleni tukena. Roolit kääntyivät jollain lailla pääläelleen ja kaipaamani tuki jäi vaillinaiseksi.

Myös äitini on pohtinut ja katunut asiaa jälkikäteen: että niin pääsi huomaamatta käymään. Kenties siihen vaikutti myös se, että

olin nuoresta saakka hyvin itsenäinen ja tekeväinen. Muistan jo lapsuudessani äitini todenneen, että olin topakka ja ”pikkuvanha” lapsi. Ehkä juuri sen tähden sain jo varhain turhankin paljon tilaa.

En koskaan ollut kymppin oppilas, mutta pidin aina koulusta. Varsinkin liikunnasta, koska olin siinä hyvä. Olen aina ollut kilpailuhenkinen, ja peruskoulusta saakka osallistuin erilaisiin urheilukisoihin. Kilpailin maastajuoksussa ja yleisurheilussa, mutta pikaluistelusta keräsin eniten mitaleja. Luistelin kilpailut alusta saakka poikien hokkareissa.

Olen aina ollut poikatyttö ja jollain tavalla joukon jätkä. En juurikaan piitannut tyttöjen leikeistä, saati vaatteista. Pitkine raajoineni olin jo varhain hyvin hontelo ja osaa pojistakin päätä pidempi. Kun sain naisellisia muotoja, koetin pitkään peittää ne. En halunnut erottua yhtään enempää joukosta. Pukeuduin liian suuriin verkkareihin ja huppareihin. Vihasin sitä, jos äitini koetti saada ylleni pitsihameita.

Lukiossa puhkesin kuitenkin kukkaan ja olin ylpeä niin pituudestani kuin muodoistanikin.

Nyt aikuisena minulla on vaatteiden suhteen kaksi vahvaa puolta. Saatan pukea päälleni hyvinkin naisellisen asun tai sitten kuljen pitkät pätkät löysissä housuissa ja huppareissa. Kumpi tyyli on enemmän minua? Se riippuu päivästä ja tunnetilasta, siitä mitä tahdon viestiä. Haluanko tuntea itseni prinsessaksi vai piinkovaksi johtajaksi? Saatan tehdä valintoja röyhelöiden ja housupukujen välillä tai pukea päälleni kokopinkin asenneasun.

Olen varhaislapsuudesta saakka ollut itsenäinen järjestelijä ja puuhainainen. Jo ala-asteella somistin ahkerasti omaa huonettani. Saatoin vaihtaa hetken mielijohteesta huonekalujen järjestystä, ja sisustus sai jatkuvasti uusia ilmeitä. Olen perinyt vimman äidiltäni, ja rakastin visuaalisten maailmojen luomista jo pikkutyttönä. Painavatkaan

huonekalut eivät pysäyttäneet minua, vaan raahasin niitä keinoilla millä hyvänsä uusiin kulmiin. En malttanut odottaa apua. Enkä malta edelleenkään. Kärsivällisyyteni ei anna periksi sille, että mieheni tai joku muu auttaisi minua ”ihan kohta”. Tahdon toteuttaa viisiot rajallisista voimavaroistani huolimatta saman tien.

Yläasteella opettajat pyysivät minua oppilaskunnan hallituksen puheenjohtajaksi. Järjestin luokkaretkiä ja erilaisia tapahtumia ja pyöritin koulun kioskia. Pidin organisoinnista ja vastuun ottamisesta. Nautin siitä, kun sain pyörät pyörimään.

Aloitin lukion pienessä Alajärven koulussa, mutta pian kävi selväksi, että paikallinen lukio ei ollut minulle tarpeeksi inspiroiva. Halusin jotain isompaa ja erityisempää.

Näin sanomalehdessä ilmoituksen Tampereen ilmaisutaidon lukios-
ta ja hain ja pääsin kouluun. Muistan mielessäni vilahtaneen ajatuksen,
joka tulisi myöhemmin elämässäni hyvinkin tutuksi: Koska en ollut
kympin oppilas, en voinut päästä kouluun omin avuin. Olin luultavasti
livahtanut sisään jonkin kiintiön puitteissa. Jotenkin huijaamalla.

Miten huijarisyndrooma syntyy, Satu Pihlaja?

Ajattelen, että huijarisyndrooma ei synny yksittäisen tapahtuman seurauksena, vaan se vaatii pidemmän ajan ja kehityskaaren. Uskon, että huijarisyndroomaan liittyvät huonommuuden tunteet ovat jollain lailla lähtöisin lapsuudesta tai nuoruudesta. Jos ihminen on jäänyt lapsena vaille huomiota tai varjoon, joutunut mitätöidyksi tai ei ole saanut tekemisistään myönteistä ja konkreettista palautetta, kokemus toimii kasvualustana myöhemmin esiin nousevalle huijarisyndroomalle.

Syndroomaa voi kuitenkin vahvistaa aikuisena koettu yksittäinen, traumaattinen tapahtuma, joka aktivoi herkemmin jo aiemmin koetun huonommuuden tunteen.

Huijarisyndrooma yhdistyy nimenomaan suorittamiseen liittyviin asioihin, kuten koulu-, opiskelu- tai työelämään. Monesti sen laukaisee uudenlainen haaste tai näytön paikka. Se voi olla vaativa työtehtävä, ylennys työpaikalla tai vaikka paluu vanhempainvapaalta työelämään. Nuorilla huijarisyndrooman aktivoi yleisimmin lukioon tai yliopistoon siirtyminen, elämän suuri tienristeys.

Muutin kotoa kuusitoistavuotiaana. Pakkasin pienen omaisuuteni valkoiseen Opeleeseen, ja äitini ajoi minut Tampereelle, Peltolammin soluasuntolaan. Koulun pihassa meitä vastassa oli mustatukkainen, mustiin vaatteisiin ja niitteihin verhoutunut tyttö, jolla oli vahva meikki ja sormiensa välissä tupakka. Sini osoittautui lopulta ihanaksi tyypiksi. Kolmas kämppiksemme oli viisikymppinen aikuisopiskelija Leena. Sini eli öisin, Leena päivisin ja minä siltä väliltä.

Lukiossa keskityimme opintoja ja tulevaisuuden pohdintoja enemmän yleiseen lorvailuun ja kaljan juomiseen. Jossain vaiheessa haaveilin juristin tai liikunnanopettajan urasta, koska rakastin Ally McBealia ja urheilua. Mutta johonkin mutkaan ne ajatukset jäivät, enkä tainnut puhua niistä koskaan ääneen.

Kadehdin niitä, joilla oli nuoresta saakka kirkkaat urasuunnitelmat ja selkeät, ääneen lausutut unelmat. Itselläni ei ollut juurikaan ajatusta siitä, mikä olisi oma juttuni. Minulla on ymmärrystä moniin asioihin, mutten ole koskaan ollut varsinainen haka missään. Urheilua ja kuvaamataittoa rakastin, ja yläasteella otin jopa paineita siitä, että näistä oli saatava todistukseen kymptä.

Perheemme sisällä olin aina ollut taiteilijatyttö. Se joka haahuili ja maalasi maisemia matkan varrella vähän suuremmalla pensselillä. Sain nuoresta saakka hyvin vapaat kädet toteuttaa itseäni, koska osasin hoitaa asiani niin hyvin. Tein päätökset pitkälti omillani. Luottamus oli omalla tavallaan ihanaa, mutta kenties olisin kaivannut

enemmän tilanteita, joissa olisi mietitty yhdessä tulevia askeleita. Vaikka nyt opiskelun suhteen. Yläasteella opinto-ohjaaja ei antanut muita vaihtoehtoja kuin Ähtärin amiksen tai Alajärven lukion. Eikä meillä kotona pohdittu erityisemmin sitä, mihin voisin suunnata lukion päättyessä.

Jälkikäteen ajateltuna olisin kaivannut enemmän ohjausta, mutten osannut sitä pyytää, en koulusta enkä kotoa. Vanhempani ovat kyllä aina kannustaneet ja tukeneet minua, mutta ilmaan on jäänyt kysymysmerkkejä, joita olen joutunut pohtimaan itsokseni. Matkan varrella piirtelin suuntaviivoja pitkälti omillani ja jouduin todistelemaan paljon asioita itselleni. Päädyin ajattelemaan, ja vuosikausien ajan minulta puuttui selvä suunta.

Työurani ja projektini olivat pitkään sillisalaattia. Elin vahvasti hetkessä ja tartuin siihen, mitä eteeni sattui tulemaan. Ajauduin asioihin. Ja jos asioihin aina vain ajautuu, se luo epävarman olon. Ja epävarma ihminen kyseenalaistaa itsensä. Koin monesti, etten ole tilanteen päällä ja etten siksi osaa. Koska projektini olivat niin irrallaan toisistaan, minulta puuttui myös ymmärrys siitä, mitä odottaa itseltä tai mitä muut odottavat minulta.

Isoveljelläni Rainella on ollut selkeämpi polku. Hän oli nuoresta saakka kiinnostunut moottoriurheilusta ja kilpaili moottorikelkkailussa.

Kun olin yläasteella, kävimme perheen kanssa ahkerasti Rainen kisoissa. Moottoriurheilu oli koko perhettä yhdistävä tekijä, ja olin äärimmäisen ylpeä veljestäni. Muistan, kuinka reissasimme pakkasäällä ympäri Suomea ja jännitimme Rainen sijoitusta kilpailuissa. Se oli yhteinen juttumme, ja vaikka se oli ihanaa aikaa ja nautin kisoista, se taisi roolittaa meitä sisaruksina.

Minä olin kiltti huolehtija, joka murehti ja kantoi vastuuta perheen asioista samalla, kun veljeni seisoj harrastuksensa vuoksi väkisin

parrasvaloissa. Minä, kahdeksan vuotta nuorempi pikkusisko, huis-
kutin taustalla, että *nähkää ja kuulkaa minutkin*, mutta roolit asettui-
vat usein niin, että minä päädyin kentän laidalle kannustajaksi, kun
Raine oli tähti.

Myöhemmin hain vimmalla Rainen huomiota ja koetin miellyttää
häntä monin tavoin. Mutta ikäeromme vuoksi elimme aina vähän
erilaisessa elämänvaiheessa ja meillä oli erilaiset kiinnostuksenkoh-
teet. Ehkä juuri ikäeromme takia olen pikkusiskona tehnyt paljon
asioita saadakseni veljeni huomion ja tunnustusta juuri häneltä.
Olen yrittänyt tavoitella samaa kuin hän. Yksi poikaystävästäni piti
kovasti moottoriurheilusta, ja minulla oli valtava tarve mainostaa
asiaa Rainelle. Olin onnistunut, koska olin hankkinut isoveljeni
kanssa samoista asioista kiinnostuneen poikaystävän.

Vuonna 2011 juonsin Ylellä moottoriurheiluun keskittyvää tele-
visio-ohjelmaa MotorSport. Seuraavana vuonna päätimme ystäväni
ja autourheilusta niin ikään kiinnostuneen Satu Tuomiston kans-
sa ajaa markkinointitempauksena SM-rallia. Olen aina tykännyt
moottoriurheilusta ja vauhdista. Ajoimme muutaman kisan, ja osoit-
tauduin melko lahjakkaaksi rallikuskiksi. Koin, että vihdoinkin meillä oli
Rainen kanssa yhteinen juttu. Olin hyvä siinä, mikä oli hänen into-
himonsa.

Veljestäni kasvoi paljon huolettomampi kuin minusta. Hän perusti
jo parikymppisenä muun muassa tekonurmia asentavan yrityksen.
Olen aina katsonut häntä ja hänen saavutuksiaan ylöspäin. Pitänyt
häntä jonkinlaisena esikuvana. Vertasin itseäni pitkään Raineen ja
hänen tekemisiinsä. Luulen, että yritin jossain kohtaa elämäni olla
yhtä kuin isoveljeni.

Kahdeksan vuoden ikäero on kuitenkin aika paljon, ja me lähen-
nyimme toisiamme vasta aikuisiällä. Hän motivoi minua ryhtymään
yrittäjäksi ja näytti, miten paljon omalla tekemisellä ja työllä voi

saavuttaa. Lopulta meillä on paljonkin yhteistä. Päädyimme molemmat yrittäjiksi, eikä kumpikaan meistä ole käynyt korkeakouluja.

Myös perhettämme kohdannut tragedia lähensi meitä vuonna 2004.

Olin tuohon aikaan töissä Tampereella vaателиikkeessä. Muistan edelleen hetken, jolloin puhelu tuli. Istuin taukuhuoneen pyöreän pöydän äärellä. Keittiönurkkauksessa oli mikroaaltouuni, johon joku oli työntämässä eväskippoaan. Tiskialtaassa lojui pintytyneitä kahvimukeja, ja pienen pöydän ääreen työnnetty tuolit olivat eriparisia. Kun äiti soitti, tiesin jo ennen kuin vastasin, ettei puhelu olisi hyvä. Hän itki ja kertoi, että isä oli joutunut vakavaan onnettomuuteen.

Hyppäsin siltä istumalta Kuopion-junaan ja matkustin sairaalaan. Tunnit tuntuivat viikolta. Itkin koko matkan. Kirjoitin ikkunaa vasten isälle kirjeen, jossa rukoilin, ettei hänen matkansa vielä päättyisi.

Kukaan ei tiedä, mitä lopulta oli tapahtunut, mutta kuivasta säästä huolimatta isä oli suistunut moottoripyörällään vastaantulijoiden kaistalle. Pyörä meni törmäyksessä täysin päreiksi, ja isä menetti onnettomuudessa toisen jalkansa reidestä alaspäin. Koko lantion luusto murtui.

Onnettomuus tapahtui tiellä, jossa ei ole juurikaan liikennettä. Sillä hetkellä ohi sattui kuitenkin ajamaan lähes saman tien kaksi autoa. En tiedä, oliko kyse tuurista vai mistä, mutta ensimmäinen onnettomuuspaikalle pysähtynyt autoilija oli sairaanhoitaja, toinen lääkäri. Ensiapu oli ammattitaitoista ja reagointi nopeaa. Joku voisi sanoa, että heidät lähetettiin jostain ylemmää meitä varten.

Sairaalassa kerrottiin alkuun, että mahdollisuus menehtyä oli yhtä suuri kuin mahdollisuus selviytyä. Siksi amputoitu jalka tuntui ensin isossa kuvassa pieneltä menetykseltä. Mutta tietenkin se muutti isän elämän. Ja jätti kehoon pahoja haamusärkyjä.

Tapahtuma muutti myös minua enemmän kuin osasin silloin ajatellaakaan. Se kiinnitti minuun huolen ja menettämisen pelon, joiden otteesta en pääse luultavasti koskaan kokonaan eroon.

Miten hetkessä elämä muuttuu, ja miten hauraan langan varassa ihminen siinä roikkuu.

MITÄ JOS KAIKKI KAATUU?

Yrittäjä, entinen Miss Suomi ja media-alalla uraa luonut **Noora Hautakangas** sai vuonna 2014 idean uudentlaisesta yrityskonseptista, joka yhdistäisi kierrätysmuodin myymälän ja kahvilan. Syntyi menestystarina nimeltä Relove.

Uran nousukiidosta huolimatta Hautakankaalla on taipumus vähätellä omaa osaamistaan ja uskoa saavutustensa olevan puhdasta sattumaa. Hän potee huijarisyndroomaa.

Johanna Elomaan teos kuvaa elävästi, millaista on johtaa menestyvää yritystä, kun vääristynyt pelko huijauksen paljastumisesta kulkee jatkuvasti mukana. Hautakangas kertoo kirjassa avoimesti työriippuvuudesta, uupumuksesta, riittämättömyyden tunteesta sekä haasteista työelämässä ja ihmissuhteissa.

Hautakangas ei ole kuitenkaan musertunut huijarisyndrooman alla, vaan häntä on puskenut eteenpäin sitkeä asenne ja palo luoda jotain ennennäkemätöntä.

Noora Hautakangas – huijarisyndroomasta huolimatta tarjoaa Nooran kasvutarinan lisäksi asiantuntijatietoa huijarisyndroomasta. Kirja rohkaisee unelmoimaan isosti ja ottamaan suuria askelia peloista huolimatta.

ISBN 978-952-403-856-0 | 99.1
HIDASTAELAMAA.FI | BAZARKUSTANNUS.FI

*Hidasta
elämää -kirjat
kustantaa*
BAZAR